

Ny udenlandsk Literatur.

Émile de Laveleye: La monnaie bimétallique. Bruxelles, Muquardt. 1876. (32 S.)

Atter et Bidrag til Belysning af det i det latinske Møntforbunds Lande saa meget omstridte gamle Spørgsmaal: «Enkeltfod eller Dobbeltfod?»

Gammelt og omdebatteret er det nævnte Spørgsmaal unægtelig; men uddebatteret er det ingenlunde, tværtimod viser det sig i Besiddelse af betydelig Livskraft. Dobbeltfoden, «le double étalon», eller — som Cernuschi foreslaar den kaldet — «le système de la monnaie bimétallique», er bleven bekæmpet af de «berømteste og mest ansete» Nationaløkonomer, foruden af E. de Parieu af Michel Chevalier, «den verdensberømte Nationaløkonom», som han sædvanligvis betitles. Og disse store Mænd have haft en mægtig Allieret i den Omstændighed, at Dobbeltfoden for den populære — o: overfladiske og flygtige — Betragtning maa vise sig som temmelig «absurd», i alt Fald som mindre let forstaaelig end den klare, naturlige Enkeltfod. Alligevel er denne paa mange Steder endnu ikke gaaet af med Sejren. At Dobbeltfoden fremdeles holder sig i Praxis kan jo forklares ved Slendrian, ved det Ubehagelige i at forlade det engang Tilvante, og maaske undertiden ved private Interesser; at den ogsaa fremdeles lever i Videnskaben skyldes det udmærkede talentfulde Forsvar, den har fundet. Geniale Videnskabsmænd som Wolowski og Andre, der som selvstændige Tænkere maaske staa lidt højere end hin «Verdensberømt» have givet en Argumentation, som man ikke saadan

Ny udenlandsk Literatur.

Émile de Laveleye: La monnaie bimétallique. Bruxelles, Muquardt. 1876. (32 S.)

Atter et Bidrag til Belysning af det i det latinske Møntforbunds Lande saa meget omstridte gamle Spørgsmaal: «Enkeltfod eller Dobbeltfod?»

Gammelt og omdebatteret er det nævnte Spørgsmaal unægtelig; men uddebatteret er det ingenlunde, tværtimod viser det sig i Besiddelse af betydelig Livskraft. Dobbeltfoden, «le double étalon», eller — som Cernuschi foreslaar den kaldet — «le système de la monnaie bimétallique», er bleven bekæmpet af de «berømteste og mest ansete» Nationaløkonomer, foruden af E. de Parieu af Michel Chevalier, «den verdensberømte Nationaløkonom», som han sædvanligvis betitles. Og disse store Mænd have haft en mægtig Allieret i den Omstændighed, at Dobbeltfoden for den populære — o: overfladiske og flygtige — Betragtning maa vise sig som temmelig «absurd», i alt Fald som mindre let forstaaelig end den klare, naturlige Enkeltfod. Alligevel er denne paa mange Steder endnu ikke gaaet af med Sejren. At Dobbeltfoden fremdeles holder sig i Praxis kan jo forklares ved Slendrian, ved det Ubehagelige i at forlade det engang Tilvante, og maaske undertiden ved private Interesser; at den ogsaa fremdeles lever i Videnskaben skyldes det udmærkede talentfulde Forsvar, den har fundet. Geniale Videnskabsmænd som Wolowski og Andre, der som selvstændige Tænkere maaske staa lidt højere end hin «Verdensberømt» have givet en Argumentation, som man ikke saadan

slipper fra i en Haandevending, selv om man ikke betragter den som endelig afgjørende. Og medens Enkeltfodmændene ere blevne støttede af deres Theoris Letforstaaelighed, have Dobbeltfodmændene paa deres Side haft en Allieret i den Omstændighed, at deres Modstanderes Spaadomme af og til ere bleve gjorte til Skamme. Folk, som nu høre til de ivrigste Forsvarere af den enkelte Guldfod, have i sin Tid profeteret Guldets Dalen i Værdi og anbefalet Sølvet som Hovedmøntmetal; og Holland, som i sin Tid paa Enkeltfodsmændenes Tilskyndelse antog den enkelte Sølvfod, ser sig nu foranlediget til at ombytte den med Guldfoden. Sligt virker ikke styrkende for Enkeltfodsmændene; det tages tværtimod til Indtægt af deres Modstandere.

Em. de Laveleye, den ansete belgiske Økonom, der «som alsidig videnskabelig dannet Forfatter» netop indtager en ganske usædvanlig «fremragende Plads», er en Tilhænger af Dobbeltfoden. Han søger derfor i ovenanførte os tilsendte lille Skrift først at rense den for de Beskyldninger, der sædvanlig gjøres imod den. Han indrømmer dog, at den maaske har nogle mindre gennemgribende Mangler, men mener — med Cernuschi —, at alle Manglerne ganske vilde forsvinde, hvis alle Lande bleve enige om at antage den. Ja, det kan være; men naar det er sandsynligt, at Dobbeltfoden aldrig vil blive almindelig antagen, og sikkert at den i alt Fald ikke vil blive det i nogen overskuelig Fremtid, saa forekommer det os unegteligt lidet nyttigt at opstille den Slags «hvis»'er. — Det positive Forsvar, Laveleye fører for Dobbeltfoden, indeholder først det Hovedpunkt, at dette System er det demokratiske, hvorimod Antagelsen af den enkelte Guldfod vilde være en antidemokratisk Forholdsregel. Det Demokratiske ved Dobbeltfoden ligger deri, at den overlader Debitor at afgjøre, med hvilket Metal han vil betale, og Debitor vil naturligvis altid vælge det for ham fordelagligste. «I Oldtiden se vi de store Lovgivere begynde enhver social Reform med en Nedsættelse af Gjælden. Nutildags mener man ikke, at Lovgivningen bør gennemføre saadanne Forholdsregler; men hvis Naturen udfører det Samme ved de rige Guld- og Sølvminer, som den

stiller til vor Raadighed, skulle vi da ikke glæde os derover? Hertil maa svares, at hvis der skulde vælges mellem en saadan Møntordning, der begunstiger Kreditorerne, og en saadan, der begunstiger Debitorerne, bør aabenbart den sidste foretrækkes; men Opgaven bør fornuftigvis være at finde en saadan Ordning, som hverken begunstiger den ene eller den anden Klasse, eller med andre Ord: man bør vælge det System, der er udsat for de svageste Svingninger. Laveleye mener nu: naar der ses hen til lange Tidsrum har maaske «la monnaie bimétallique» Udsigt til at forringes i Værdien, men det vil da medføre den Fordel, at Debitorernes Byrder relativt nedsættes og vil derhos kunne øve en oplivende Indflydelse paa Handel og Produktion; — ses derimod hen til kortere Tidsrum, vil «la monnaie bimétallique» ikke i saa høj en Grad som «la monnaie unimétallique» være udsat for Variationer, og Stabiliteten i korte Tidsrum vil for Handel og Industri være særlig vigtig, da de fleste kommercielle og industrielle Kontrakter kun strække sig over et kortere Tidsrum. Det, der skulde give Dobbeltfoden denne større Stabilitet, skulde da være den navnlig af Wolowski fremhævede kompenserende Indflydelse, som de to Metaller Sammensmelten formentlig har. Vi ville ikke idag fordybe os i denne meget tvivlsomme Sag, men henvise til den klare sammentrængte Fremstilling, Jevons har givet heraf (se foran S. 446—459); dog skulde vi ikke undlade at fremhæve, at den sunde Fornuft — særlig i dette Øjeblik, da Forholdet mellem Guld og Sølv er stærkt paa Veje til at blive som 1 til 20 — har noget ondt ved at forson sig med den franske Møntlov, og naar Cernuschi, Laveleye m. Fl. foreslaa, at alle Lande nu gaa over til Forholdet 1 : 15½, saa spørger man uvilkaarligt: hvorfor netop dette Forhold, hvorfor ikke 1 : 10, eller 1 : 20, eller et hvilket-somhelst andet Forhold? Efter den Maade, hvorpaa Dobbeltfoden forsvares, skulde man jo nemlig tro, at det er aldeles ligegyldigt, om det af Loven fastsatte Forhold stemmer med det faktiske Værdiforhold, eller i betydelig Grad afviger derfra; selve det fastsatte Forhold — hedder det — er uvæsenligt; men at et vist Forhold er fastsat, — derpaa er det, at det

kommer an. Wolowski og Laveleye sige: Loven af Germinal Aar XI har aldrig tænkt paa at fastslaa et Værdiforhold mellem Guld og Sølv, da dette Forhold i Følge sin Natur er variabelt; men den har bestemt, at Debitor kan betale med hvilket Metal han vil efter Forholdet $1 : 15\frac{1}{2}$. Dette Ræsonnement, efter hvilket der ikke «fastslaaes» men dog bestemmes eller fastsættes et vist Forhold, synes at være noget sofistisk. Har man end noget ondt ved at forsone sig hermed, kan man dog godt forstaa, at Sølvets «Demonetisation» er en Forholdsregel, der er forbunden med store praktiske Betænkeligheder, og hvis denne Forholdsregel skulde medføre en betydelig Formindskelse af den cirkulerende Pengemængde, give vi for vort Vedkommende Laveleye fuldkommen Ret i, at man bør tage sig lidt i Agt for den.

Utvivlsomt er det i ethvert Fald, at en principiel og definitiv Overgang til Enkeltfoden er forbundet med praktiske Vanskeligheder for de Lande, der ere i Besiddelse af Dobbeltfoden. Naar dertil kommer, at den theoretiske Side af Sagen endnu ikke tilfulde kan siges at være opklaret, og at intet af de stridende videnskabelige Partier er berettiget til at tilskrive sig Sejren, saa kunne klare, velskrevne Bidrag, som Laveleyes, fremdeles gjøre Krav paa Opmærksomhed.

A. P.
